

NICCOLO MACHIAVELLI – OM AL RENAȘTERII

**Profesor asociat Mihaela IONIȚĂ-
NICULESCU**
- Universitatea „Constantin Brâncuși” din
Târgu Jiu

Rezumat

Renașterea ca fundal istoric și cultural explică apariția ideii de stat modern, prin Niccolo Machiavelli și întemeierea unei noi științe, politice, guvernată de alte legi decât cele specifice simplei conduite umane. Fondator al realismului politic și filosof al istoriei, Machiavelli este el însuși om al Renașterii ca și Michelangelo, Dante, Guicciardini, Lorenzo de Medici și Galileo Galilei, prin opera sa teoretică și experiența politică în care se regăsesc trăsăturile umanismului florentin. Realismul politic denumit de P. Manent și A. Gorun „fecunditatea răului” a reprezentat descrierea faptelor așa cum sunt ele în realitate și nu cum ar trebui să fie, recunoașterea și acceptarea răului ca element firesc al naturii umane, cultivarea sa în viața politică pentru instituirea binelui ca finalitate în guvernarea statului. Astfel, finanțarea și susținerea binelui prin rău a determinat, în viziunea lui Machiavelli, separarea politicii de morală.

Fără a rezolva problema puterii și a legitimării ei, Machiavelli este adeptul statului nou, separat de biserică și în același timp eliberat de concepția medievală tributară eredității ca legitimare a exercitării puterii. Dezideratul său, așa cum rezultă din capitolul XXVI al Principelui, l-a reprezentat crearea monarhiei naționale italiene. De asemenea nu poate fi omisă pendularea filosofului între tradițiile republicane și statul monarhic, grija sa pentru ca poporul să nu fie oprimat, pornind de la ideea că niciuna dintre cele două forme de guvernare nu poate fi considerată bună sau rea în toate timpurile și împrejurările.

Termeni cheie: Renaștere, imperativ necesar, realism politic, desacralizare, Republică, Principat.

1. Introducere

Ca și Renașterea, gândirea lui Machiavelli reflectată în întreaga sa operă atrage și fascinează prin realismul și diversitatea abordării problematicei umane în toată complexitatea sa, prin proiectarea unor noi utopii în încercarea de renunțare la miturile medievale și de rezolvare a neajunsurilor vieții

NICCOLÒ MACHIAVELLI – A MAN OF RENAISSANCE

Mihaela IONITA - NICULESCU
"Constantin Brâncuși" University" of Târgu
Jiu

Abstract

The Renaissance, as historical background and cultural revival, explains the emergence of the idea of a modern state by Niccolo Machiavelli and the establishment of a new science, policy, governed by specific laws, other than the simple human behavior. Founder of political realism and philosopher of history, Machiavelli is himself a man of the Renaissance like Michelangelo, Dante, Guicciardini, Lorenzo de Medici and Galileo Galilei, through his work in theoretical and political experience, where could be found out the features of the Florentine humanism. The political realism named by P. Manent and A. Gorun "fecundity of evil" was the description of the facts as they really are and not as they should be, the recognition and acceptance of evil as a natural element of human nature, its growing in political life for the sake of establishing the good, as a purpose in governing the state. Thus, the existence and support of the good through evil determined, in Machiavelli's view, the separation of policy from morality.

Without solving the problem of power and its legitimacy, Machiavelli advocates new state, separated from the church and at the same time liberated from the medieval conception dependent of heredity, as legitimacy of exercising the power. His desire, as reflected in Chapter XXVI of the *Prince*, was the creation of the Italian national monarchy. It also cannot be omitted the philosopher swinging between the republics and the monarchical traditions, his care for not oppressing the people, starting from the idea that neither of the two forms of government can be considered good or bad in all times and circumstances.

Key terms: Renaissance, necessary imperative, political realism, desacralization, Republic, the Principality.

1. Introduction

Like the Renaissance, Machiavelli's thinking reflected in all his work attracts and fascinates thank to the realism and tackle human diversity in all its complexity,

individului și a popoarelor. Dacă se poate vorbi de o anumită originalitate în abordarea acestei teme, ea constă în tratarea interdisciplinară, din perspectiva istoriei, filosofiei, științelor politice a momentului Machiavelli raportat la întreaga perioadă a Renașterii. În acest sens, alături de lucrări consacrate din domeniul filosofiei și științelor politice elaborate de A. Gorun, P. Manent, A. Marga și E. Cassirer, extrem de utile au fost operele istoricilor Renașterii aparținând unor curente istoriografice diferite: J. Burckhardt, F. Braudel, J. Delumeau și E. Garin.

2. Renașterea. O nouă viziune asupra lumii

Definită de Jacob Burckhardt la sfârșitul secolului al XIX-lea ca fenomen preponderent cultural specific Italiei între secolele XIV-XVI, sau ca perioadă istorică privită în ansamblu, de către Jules Michelet, Renașterea continuă să fie terenul unor vii dispute în ceea ce privește originile, limitele cronologice, conținuturile și caracteristicile sale, conceptul însuși. În încercarea de clarificare a raportului dintre Renașterea secolelor XIV-XVI și Evul Mediu: dacă între ele există o ruptură evidentă sau o continuitate de substanță sau dacă hotarele cronologice sunt suficient de delimitate, istorici ca J. Huizinga și J. Delumeau au argumentat în operele lor legătura directă între fenomenele de natură economică, socială și politică, contrar concepției tradiționale despre antinomia arbitrară, fără teme, a celor două segmente conexe ale timpului istoric.

Sugestivă în acest sens este afirmația lui Jean Delumeau, reprezentant al Noii Istории: "Dacă s-ar putea înlătura din cărțile de istorie cei doi termeni solidari, și solidari inexacti: Ev Mediu și Renaștere, înțelegerea perioadei care se întinde de la Filip cel Frumos și Henric al IV-lea ne-ar fi ușurată. Dintr-un singur condei s-ar lăsa deoparte o serie întreagă de prejudecăți. Am scăpa, în primul rând, de convingerea că o ruptură brutală a despărțit o vreme a întunericului de o alta a luminii"¹. Deși termenul de Renaștere a fost creat în

designing new utopias in an attempt to abandon the medieval myths and resolve the shortcomings of the individual life and peoples. If one can speak of certain originality in tackling this issue, it is interdisciplinary treatment in terms of history, philosophy, political science of Machiavelli's time reported to the whole period of the Renaissance. In this respect, besides the works belonging to different historiographical current: J. Burckhardt, F. Braudel, J. Delumeau and E. Garin, the works devoted to the field of philosophy and political science developed by A. Gorun, P. Manent, A. Marga and E. Cassirer, were extremely useful to the historians of the Renaissance.

2. *Renaissance. A new world view*

Defined by Jacob Burckhardt in the late nineteenth century as a specific cultural phenomenon, mainly from Italy XIV-XVI centuries, or historical period as a whole, by Jules Michelet, the Renaissance is still a living land of disputes regarding its origins, chronological limits, contents and characteristics and the concept itself. In an attempt to clarify the relationship between XIV-XVI century about Renaissance and Middle Ages: whether between them there is a clear break or a continuity of substance, or chronological boundaries are sufficiently defined, historians as J. Huizinga and J. Delumeau argued in works their direct link between the phenomena of economic, social and political activities contrary to the traditional conception about groundless, arbitrary antinomy, of the two related segments of historical time. Suggestive in this regard is the statement of Jean Delumeau, representative of the new history: "If you could remove from the history books two complete inaccurate solidarities: Middle Ages and the Renaissance - the understanding of the period extending from Philip the Handsome and Henry IV would be relieved to us. From a single writer they would leave out a whole range of prejudices. We escape, first, from

secolul al XIX-lea, erudiții epocii au trăit cu convingerea că timpul lor era o eră nouă, “la fel de diferită de trecutul medieval precum acesta fusese față de Antichitatea clasică”.

Revivere (a retrăi) și *Reviviscere* (a reveni la viață) sunt cuvinte omniprezente în operele epocii². Asemenea tuturor imaginilor despre sine, cea a erudiților și a artiștilor Renașterii a fost revelatoare și în același timp înșelătoare. Ei datorează foarte mult Evului Mediu, chiar înfierat pe nedrept, subestimat ca trecut apropiat în favoarea antichității, ca trecut îndepărtat supraestimat. Relatarea regenerării lor era un mit, în sensul că reprezenta o expunere înșelătoare a trecutului: fie că era un vis sau împlinirea unei dorințe, fie că era o reconstituire sau o reprezentare a mitului antic al “eternei reîntoarceri”³. Astfel, Erasmus îi declara Papei Leon al X-lea că “epoca noastră făgăduiește a fi o vârstă de aur”, datorită erudiției și a pietății, în timp ce Giorgio Vasari își organiza “Viețile artiștilor” în jurul unei regenerări a artelor în trei stadii: de la începuturi, Giotto, și până în punctul culminant, reprezentat de Leonardo, Rafael și mai presus de toți, propriul său maestru – Michelangelo⁴.

Ceea ce renaște, se reafirmă și se glorifică nu este în primul rând lumea valorilor clasice, greco-romane, față de care există o întoarcere programatică, Renașterea reprezintă, încă de la început și înainte de toate, o reînnoită afirmare a omului, a valorilor umane, în domenii multiple, de la arte, științe, filosofie la viața civilă⁵. În consecință “omul este măsura tuturor lucrurilor”, așa cum afirmase în antichitatea greacă Protagoras.

Individualismul și modernitatea întregesc, în opera lui J. Burckhardt, conceptul de Renaștere: “ în Evul Mediu, conștiința umană se afla în stare de reverie sau pe jumătate trează, sub un vâl comun. Omul era conștient de sine însuși doar în calitate de membru al unei rase, al unui popor, al unui partid, al unei familii sau al unei noi corporații doar prin intermediul vreunei categorii generale. În Italia Renașterii însă acest vâl s-a topit pentru prima dată în aer... Omul a devenit

the belief that an abrupt break separated a time of darkness to a light another¹. Although the term Renaissance was created in the nineteenth century, scholars believe that time was a new era, "as distinct from medieval times as it was to classical antiquity”.

Revivere (to revive) and *Reviviscere* (return to life) are ubiquitous words in the works of this period¹. Like all self image, that of Renaissance scholars and artists was both revealing and misleading. They are in debt a lot to the Middle Ages, even branded unjustly to be underestimated as a recent past in favor of antiquity, the distant overestimated past. Their regeneration story was a myth in the sense that it was a misleading statement of the past: whether it was a dream or fulfilling a desire, whether it was a reconstitution or a representation of the ancient myth of "eternal return"¹. Thus, Erasmus stated to the Pope Leon X that "our time promises to be a golden age" because erudition and piety, while Giorgio Vasari organized his "Lives of the Artists" about a regeneration of art in three stages: from the beginning, Giotto, and by the climax represented by Leonardo, Raphael and, above all, his own master - Michelangelo¹.

What was reborn, reaffirmed and glorified is not at first the values of classical Greco-Roman world, against which there is a return to the programmatic; the Renaissance is, from the beginning and above all, a renewed affirmation of human values, human multiple fields, from arts, science, philosophy to civilian life¹. Therefore "man is the measure of all things" as stated in the ancient Greek Protagoras.

Individualism and modernity complete in the work of J. Burckhardt the concept of Renaissance: "in the Middle Ages, human consciousness was in a state of dreaming or half awake, in a common veil. The man was conscious of himself only as a member of a race, a people, a party, a family or a new corporation, only through any general category. In Renaissance Italy, this veil first melted into air ... man became a

un individ spiritual și s-a recunoscut ca atare. Renașterea înseamnă modernitate, italianul fiind primul născut printre fiii Europei moderne⁶.

Debutul și împlinirea Renașterii în Italia, prin marea reînnoire a artei și a ideilor la care se raportează cercetătorii acestui fenomen, nu este deloc întâmplătoare. Emanciparea filosofică și politică a italienilor n-ar fi fost posibilă în absența moștenirii greco - latine, corelată cu efectele cruciadelor și renașterea cetăților italiene, autogovernate după moartea lui Frederic al II-lea, la jumătatea secolului al XIII-lea⁷. În ceea ce privește cruciadele, consecințele lor cu totul altele decât cele scontate: recucerirea teritoriilor sfinte ale creștinismului în Asia și contracararea Islamului, au favorizat strângerea legăturilor de natură economică și interferențele culturale în zona Mediteranei Orientale. Ulterior, noile atitudini, forme artistice și direcții ale gândirii filosofice s-au manifestat în întreaga Europă, inclusiv în Țările Române până la începutul secolului al XVIII-lea și interferența cu iluminismul.

Florenței și prin extensie întregii Toscanie, i-a revenit rolul de avangardă a umanismului renaștător, ca urmare a organizării sale moderne în plan instituțional, puterii economice și nu în ultimul rând mecenatului promovat de familia Medici. William Fleming a grupat ideile dominante ale Renașterii Florentine în jurul a trei concepte: umanismul clasic, realismul științific și individualismul existent deja în secolul al XIII-lea, aflate în interdependență⁸.

Cu toate criticile și polemicile generate de conceptul de Renaștere, ceea ce domină în mod special această mișcare spirituală, este încercarea sinceră de a reînșufleți o altă cultură și de a concilia păgânismul cu valorile creștine. Din această admirație și totodată imitație a culturii greco - latine, fiecare dintre domeniile creației a realizat prin originalitate, propria sa împlinire. Termenul Renaștere ne trimite în primul rând cu gândul la artele vizuale. Pe la 1500, printre italienii cunoscători ai artei a apărut moda colecționării sculpturilor clasice

spiritual individual, and was recognized as such. Renaissance means modernity, the Italian being the first born among the children of modern Europe¹.

The onset and fulfillment of the Renaissance in Italy is the vast renewal of art and ideas to which reported the researchers of this phenomenon and is not coincidental. Philosophical and political empowerment of Italians would have not been possible without the Greek and Latin heritage - correlated with the effects of the Crusades and the revival of Italian cities, self governed after the death of Frederick II, in the middle of the thirteenth century¹. As regards the Crusades, with all their consequences, other than those expected: the reconquest of the holy territory of Christianity in Asia and countering the Islam favored closer links and economic and cultural interference in the Eastern Mediterranean. Subsequently, new attitudes, artistic forms and directions of philosophical thought occurred throughout Europe, including Romanian Countries until the early eighteenth century and interference with enlightenment.

Tuscany Florence and by extension all Tuscany, had the vanguard role of Renaissance humanism, following its organization in modern institutional level, economic power and not least promoted by the Medici family sponsorship. William Fleming grouped the dominant ideas of the Renaissance Florentine around three concepts: classical humanism, scientific realism and individualism already existing in the XIII century, in interdependence¹.

With all the criticism and polemics generated by the concept of the Renaissance, which dominates the spiritual movement in particular, there is the sincere attempt to revive another culture and to reconcile paganism with Christian values. From this came the admiration and imitation of Greek – Latin culture - each made by creative originality, on its own fulfillment. The term Renaissance sent us first to think of visual arts. By 1500, among the Italians knowing

de marmură, a inscripțiilor, unul dintre cei mai entuziaști fiind papa Iulius II, cel care afirmă, în consonanță cu specificul creației lui Michelangelo, că "nudul este la fel de democratic ca și moartea"⁹.

Respingând goticul, pe care îl considerau barbar și grotesc, generații de arhitecți începând cu Brunelleschi, Bramante, Andrea Palladio și Michelangelo, îmbinând tradițiile și principiile arhitecturii romane cu funcționalitatea edificiilor și noua viziune estetică, au repus în valoare bolta și cupola. Geniul arhitectural se va manifesta și în plan militar, prin adaptarea arhitecturii urbane, a planului cetății, la noile tipuri de arme și reguli de desfășurare a războaielor. În pictură, fără a avea o legătură directă cu antichitatea, evenimentul crucial l-au reprezentat descoperirea regulilor perspectivei liniare. Ca și pictura, sculptura devine artă de sine stătătoare, depășind statutul de element auxiliar, decorativ al marilor catedrale sau locuințe princiere. Prin "David" și "Moise", Michelangelo nu numai că a depășit tehnica artiștilor greci, dar a adus în același timp expresia artistică a neoplatonismului la apogeu¹⁰.

În noua epocă, au renăscut "bona litterae", "literele bune", cu alte cuvinte limba, literatura și erudiția. Principala limbă promotoare a genurilor literare specifice vechii Rome: epopoea, oda, pastorală, nu a fost italiana sau latina medievală considerată barbară prin vocabular, ortografie, sintaxă, ci latina clasică¹¹.

Traducerea în latină a operei lui Aristotel în jurul anului 1300, urmată de multiplicarea cu ajutorul tiparului, a favorizat sfârșitul dominației intelectuale absolute a Bisericii¹². La Florența și în toate orașele Toscanei, alături de adoptarea latinei ciceroniene, studiul limbii grecești și preferința pentru filosofia lui Platon, au pus bazele neoplatonismului florentin în esență antiscolastic și mai puțin anticreștin. Marsilio Ficino, conducătorul "Academiei platoniciene", frecventată de Lorenzo de Medici, Pico della Mirandola și Michelangelo,

the art of fashion emerged the habit of collecting classical marble sculptures, inscriptions, one of the most enthusiastic being Iulius II Pope, who says, in line with the specific creation of Michelangelo, that "nude is as democratic as death"¹.

Rejecting the Gothic, which he considered barbaric and grotesque, generations of architects from Brunelleschi, Bramante, Andrea Palladio, and Michelangelo, combining the traditions and principles of Roman architecture with the functionality of buildings and new aesthetic vision, have restored as a value the vault and dome. Architectural genius will continue in the military, by adapting urban architecture, city plan, new types of weapons and rules of conducting the war. In the painting, without a direct link with antiquity, they represented a crucial event: the detection rules of linear perspective. Like painting, sculpture is an art in its own right, beyond the status of auxiliary elements, decoration of great cathedrals or princely houses. In "David" and "Moses", Michelangelo not only exceeded the technical Greek artists, but has both bona litteraire, "good points", ie language, literature and scholarship¹.

The home language became the specific promoter of ancient Rome literary genres: epic, ode, pastoral, not Italian or Medieval Latin which was considered barbaric by vocabulary, spelling, syntax, but classical Latin¹.

Latin translation of Aristotle's work around 1300, followed by multiplication with the printing press was the favored end of absolute intellectual domination of the Church¹. Florence and Tuscany in all cities, with the ciceronian adoption of Latin, Greek and preference for the study of Plato's philosophy, was founded in the Florentine Neoplatonism, essentially antiscolastic and less anti-Christian. Marsilio Ficino, the leader of "Platonic Academy", attended Lorenzo de Medici, Pico della Mirandola, and Michelangelo, Plato called it a "Moses" Attic, in its comments to the "State" and "laws". To

Îl numea pe Platon un "Moise" atic, în comentariile sale la "Statul" și "Legile". Lui i s-a datorat într-o atmosferă dominată de melanjul mai vechi între creștinism și păgânism, introducerea "Sfântului" Socrate la litanie și lumânarea aprinsă la bustul lui Platon. Lorenzo de Medici, influențat de Platon, a găsit o nouă orientare pentru cârmuirea seculară în statul marelui filosof, preferat de întreaga elită florentină. În Academia florentină, ca și în toate cetățile Toscanei, umanismul nu mai poate fi redus la un simplu fenomen literar, ca urmare a preamăririi voinței, libertății și forței omului care înfloresc în cetate. Visul Academiei, dar și al întregii civilizații florentine, se rezumă în formula: "Oameni liberi într-o cetate liberă".

Odată cu Renașterea apare nu numai conștientizarea unei crize a ideii de religie, ci și a pierderii valorilor morale. Secolul al XVI-lea astfel nu o dată marcat de teama de moarte și de timp, a dat naștere unui nou tip de etică, întemeiată pe demnitate și persoană. Pentru Pico della Mirandola, autorul lucrării "De dignitate hominis", omul nu se naște desăvârșit, el devine astfel, avându-l ca model pe Christos, făcând dovada măreției sale. Ideea de etică este astfel circumscrisă ca o alegere metodică a Binelui, fie că este vorba de individ sau de colectivitate, ca respectare a demnității celui alt și a drepturilor celorlalți. Etica Renașterii nu este lipsită de optimism, cu toate că reforma a pus accentul pe păcatul originar și pe rigoarea creștinismului timpuriu, în timp ce rațiunea umană se afla în temeiul de a trăi. În consecință, atât arta cât și întreaga gândire în ansamblul său încetează să mai fie "ancilla theologiae". Pornind de la diferențele existente între scrierile religioase și mai ales a inadvertențelor existente între versiunile ebraică, greacă și latină ale "Bibliei" în secolul al XV-lea, Lorenzo Valla a demonstrat că așa - numita "Donație a lui Constantin", document prin care împăratul Constantin cel Mare îi înmâna Italia centrală papei și succesorilor săi, nu avea nimic în comun cu promotorul Edictului de la Milano, ci a fost scris cu câteva secole mai târziu pentru a întări legitimitatea

him was due in an atmosphere dominated by older mixture between Christianity and paganism, the introduction of "Saint" Socrates, where the candle lit at the bust of Plato. Lorenzo de Medici, influenced by Platon, has found a new focus for secular government in the great philosopher, favorite throughout the elite Florentine. In the Florentine Academy, and in all cities of Tuscany, humanism can not be reduced to a mere literary phenomenon, following the glory will, but to freedom and human labor to flourish in the city. The Dream Academy, but also the entire civilization Florentine, is summarized in the formula: "free people in a free city".

With the revival of a crisis the people were not only aware of the idea of religion, but also of the loss of moral values. The XVIth century gave birth to a new kind of ethics, based on the dignity and person. For Pico della Mirandola, author of "The Digne hominis" man is born perfect, he became so having as model Christ proving his greatness". The idea of ethics is so circumscribed to that an orderly selection of good, whether individual or community, that respect the dignity and other rights of others. Renaissance ethics is not without optimism, although the reform has focused on the original sin and the rigor of early Christianity, while human reason is to live under. Consequently, both art and thought throughout the whole ceases to be "ancilla Theologiae". Starting from differences between religious writings and especially the inconsistencies among the Hebrew, Greek and Latin versions of the "Bible" in the fifteenth century, Lorenzo Valla proved that the so called "Donation of Constantine", a document through the agency of which the Emperor Constantine handed over the central Italy to the Great Pope and his successors, had nothing in common with the promoter of Edict of Milan, but was written several centuries later to reinforce the legitimacy of spiritual and temporal pontifical state.

Moreover, in spite of the differences

spirituală și temporală a statului pontifical.

De altfel, cu toate diferențele de opinii ale istoricilor și filosofilor Renașterii, s-a afirmat că Renașterea în sine nu este o revoltă împotriva lui Dumnezeu și manifestarea dorinței de revenire la vechile culte păgâne, de către această elită erudită a Italiei sau din afara ei. Afirmția lui Etienne Gilson – "Renașterea așa cum ne-a fost descrisă n-a fost Evul Mediu plus Omul, ci Evul Mediu minus Dumnezeu și tragedia e că, pierzând pe Dumnezeu, Renașterea a pierdut omul însuși", exprimată în "Umanismul medieval și Renașterea" (1932), trebuie înțeleasă într-un sens mai larg, nuanțat, prin prisma tendințelor de a exagera ceea ce subliniau Jean Delumeau și Eugenio Garin, deosebiri între Evul Mediu și Renaștere¹³.

Umanismul din vremea Renașterii nu era în primul rând înclinat spre religie ori știință; în dorința de a reconcilia formele păgâne cu practicile creștine, de reabilitare a filosofiei lui Platon și de reinterpretare a celei aristotelice, a manifestat tendința de a înlocui autoritatea Bisericii și a dogmelor sale cu cea a scriitorilor clasici¹⁴. Cunosători și admiratori ai istoriei romane, prin intermediul lui Titus Livius, Tacitus sau Polybios, erudiții italieni au elaborat la rândul lor istorii ale trecutului sau prezentului. Petrarca îi scria scrisori lui Cicero, în timp ce Machiavelli se descria pe sine conversând cu anticii. Istoriile Florenței, Veneției și a altor state italiene au avut drept model Istoria Romei a lui Titus Livius. Istoria poporului florentin, scrisă de Leonardo Bruni în prima jumătate a secolului al XV-lea fost succedată în secolul următor, de "Istoria Italiei" a lui Francesco Guicciardini – prima lucrare de acest gen în italiană, de operele lui N. Machiavelli – "Istoriile florentine", "Discursurile asupra primei decade a lui Titus Livius".

Dincolo de rigurozitatea elaborării propriilor opere, de diferențele interpretative și de modul de reflectare a acelu "verrita effettuale", pentru toți acești autori relatarea istoriei ia naștere dintr-o conștiință umană purtătoare de sens. Istoria omului este făcută de oameni și narată de oameni conștienți de ei

of opinions of historians and philosophers of the Renaissance, it was claimed that the Renaissance itself is not an expression of rebellion against God and a desire to return to the old pagan religions, by the elite erudite of Italy or other countries. Etienne Gilson's statement - "Renaissance as we described was not the Middle Ages plus man, but Middle Ages minus God and the tragedy is that losing God, the Renaissance lost man himself" expressed in "Medieval and Renaissance Humanism" (1932), must be understood in a broader sense, nuanced, in terms of tendencies to exaggerate what Jean Delumeau and Eugenio Garin highlighted as differences between the Middle Ages and Renaissance¹.

The Humanism in the Renaissance was not primarily inclined towards religion or science, but the desire to reconcile the pagan forms of Christian practice, rehabilitation of Plato's philosophy and interpretation of the Aristotelian, the tendency to replace the Church and dogma with the classic writers¹. Connoisseurs and admirers of Roman history through his Livy, Tacitus or Polybios, the Italian scholars have also developed their histories of past or present. Petrarca wrote letters to Cicero, while describing himself as Machiavelli making dialogues with the ancients. Histories of Florence, Venice and other Italian states were modeled by Livy's *Roman History*. History of the Florentine people, written by Leonardo Bruni in the first half of the fifteenth century was succeeded in the next century by the "History of Italy" by Francesco Guicciardini - the first work of this kind in Italy, the works of N. Machiavelli - "History Florentine" and the "Discourses" on Livy's first decade.

Beyond the rigorous design of their own works, and how interpretative reflection of differences that "verre effettuale" for all these authors accounts arises from a history of human conscience bearing effect. Human history is made by men and narrated by people asserting themselves. At the same time, reporting the history of Rome is not

înșiși. În același timp, raportarea la istoria Romei nu este întâmplătoare, așa acum afirma Peter Burke, dezinteresată în contextul în care, pe de o parte, în Italia și în afara ei, are loc o schimbare radicală a conceptelor de stat și putere, pe de altă parte umaniști ca Petrarca și Machiavelli doresc renașterea virtuții de sorginte latină. În ceea ce privește modalitatea de împlinire a omului, nu a existat un consens în rândurile umaniștilor. Leonardo Bruni, cancelar al Republicii florentine, sugera faptul că un om se poate împlini doar ca cetățean, în timp ce Marsilio Ficino prefera, în spiritul neoplatonismului, studiul și contemplarea, Leonardo da Vinci – "omul universal" împlinirea activă prin creațiile minții. Erasmus își apăra libertatea de a studia și de a scrie, refuzând să fie legate de angajamente politice, în timp ce Th. Morus oscila între acțiune și contemplativitate. Începând din secolul al XV-lea, Occidentul trece printr-o criză fără precedent a creștinismului. Umanismul, Reforma, trecerea de la o lume închisă, la universul științific, îndrăzneala spiritului științific, toate aceste rupturi și metamorfoze determină apariția unei viziuni inedite asupra realului.

În perioada Renașterii, din structurile statului feudal se constituie treptat statul – națiune, cu instituții stabile prin intermediul cărora își exercită suveranitatea atât între granițele sale, cât și în politica externă. În cadrul statului centralizat are loc tendința de revenire la dreptul roman, bazat pe universalitatea legilor, prin faptul că monarhul – cel puțin în principiu, va impune o lege comună pentru toți supușii. Acest fundal istoric și cultural explică apariția ideii de Stat modern, prin N. Machiavelli și întemeierea unei noi științe, politica, guvernată de alte legi decât cele specifice simplei conduite umane. Fondator al realismului politic și filosof al istoriei, "om al cetății" înainte de toate, Machiavelli este el însuși om al Renașterii, alături de Principe, Artist, Bancher, Curtean și Condotier, cu care interferează în opera sa sau în viața de zi cu zi a cetății¹⁵.

Ceea ce Galilei și Copernic realizează

coincidental, says Peter Burke, disinterested in a context where, on the one hand, in Italy and abroad, has been a shift in the concepts of state power, of other humanists like Petrarch and Machiavelli wanting the revival virtue of Latin origin. Regarding how to accomplish the fulfillment of man, there was a consensus among humanists. Leonardo Bruni, chancellor of the Florentine Republic, suggested that a man can accomplish just as a citizen, while preferring Marsilio Ficino, Neoplatonism in the spirit of study and contemplation, Leonardo da Vinci – the "universal man" active by fulfillment, by creations of the mind. Erasmus defends their freedom to study and write, refusing to be bound by political commitments, while Th. Morus oscillate between action and contemplativity. Since the fifteenth century, the West is going through an unprecedented crisis of Christianity. Humanism, reform, transition from a closed world, the scientific world, daring scientific spirit, these ruptures cause a metamorphosis original vision of reality.

In the Renaissance, the feudal state structures are built up progressively - the nation, with stable institutions through which it exercises sovereignty both within its borders and in foreign policy. The central state has tended instead to return to Roman law, based on the universality of law, in that the monarch - at least in principle, impose a common law for all subjects. This historical and cultural background explains the emergence of the idea of a modern state, by N. Machiavelli and the establishment of a new science, policy, governed by specific laws other than the simple human behavior. Founder of political realism and philosopher of history, a "city man" above all, Machiavelli is the Renaissance man himself, along with Prince, Artist, Banker, Courtier and Condottiere interfering in his work or in the daily life of the city¹. What made the scientist Galileo and Copernicus, Machiavelli opens by affirming modern idea of the state.

în știință, Machiavelli inaugurează prin afirmarea ideii moderne de stat.

Importanța umanismului renescentist, deschizător de drumuri în toate domeniile pentru modernitate, a fost evidențiată de către d'Alembert, care prezentând în 1751 "Enciclopedia", aducea mulțumiri Renașterii italiene pentru a fi dăruit umanității științele, artele frumoase și bunul gust, și nenumărate modele de o inegalabilă perfecțiune¹⁶.

3. „Realismul politic” și „imperativul necesar” în opera lui Niccolo Machiavelli (1469 -1527)

Prin vasta sa operă teoretică și prin experiența politico – diplomatică care transcende spațiul cetății florentine, N. Machiavelli este el însuși om al Renașterii. *Principele* (1513), *Arta războiului*, *Discursurile*, *Istoriile florentine*, scrisorile și rapoartele elaborate în perioada îndelungatei sale activități în serviciul Florenței reprezintă adevărate direcții inovatoare în știința și filosofia politică, istoria și filosofia istoriei de care specialiștii nu pot face abstracție în prezentul atât de diferit de Cinqueto. Supranumit Galilei al politicii, secretarul celei de-a doua Cancelarii și al Consiliului celor 10 a transformat politica dintr-o simplă interpretare și abordare pur teoretică într-un domeniu esențial al vieții reale, supus rigurozității în scopul elaborării artei de a guverna, a conduce și dezvolta statele¹⁷. Scopul politicii machiavelice, ca știință și artă totodată l-a reprezentat constituirea cel puțin în plan teoretic a statului modern, laic, eliberat de sub dominația bisericii și a moralei de factură creștină, a cărui existență să se călăuzească după criteriul rațiunii de stat.

În cea ce privește acest concept: rațiunea de stat, specialiști consacrați în istorie și în științele politice îl atribuie unor celebri contemporani ai filosofului florentin din secolul al XVI – lea. Fernand Braudel asociază această expresie specifică statului modern cu diplomația Cardinalului della Casa al lui Carol Quintul, în contextul cuceririi Mantovei de către Spania în anul 1552¹⁸. Pentru A. Crăiuțu,

The importance of Renaissance humanism, pioneer in all areas to modernity was evidenced by d'Alembert, which presented in 1751 the "Encyclopedia", to thank the Italian Renaissance for having given to humanity sciences, fine arts and good taste, and many models of unparalleled perfection¹.

3. "Political Realism" and "Imperative Need" the works of Niccolo Machiavelli (1469 -1527)

By his theoretical work and his vast political experience - which transcends the diplomatic space of Florentine fortress - N. Machiavelli is himself a man of the Renaissance. *Prince* (1513), *Art of War*, *Speeches*, *Florentine Histories*, letters and reports produced during his long service activities in Florence is truly innovative directions in science and political philosophy, history and philosophy of history that specialists can not ignore. Nicknamed Galileo of policy, the Secretary of the two Chancellors and of the Council of 10 has transformed a pure policy interpretation and purely theoretical approach in a key area of real-life subject to rigor of developing the art of governing, to drive and developing states¹. The purpose of Machiavellian politics as science and art also was the establishment, at least theoretically, of the modern state, secular, liberated from the domination of the church and Christian morality invoice, whose existence should be guided by the criterion of reason of state.

This concept, reason of state, dedicated to the specialists in history and political science, is attributed to the Florentine philosopher by famous contemporaries in the sixteenth century. Fernand Braudel associated the specific expression of the modern state diplomacy to Cardinal della Casa's Charles V, in the context of Mantua conquest by Spain in 1552¹. For A. Crăiuțu, the famous doctrine of reason of state was made not by Machiavelli in *The Prince*, but Fr. Guicciardini in his lesser-known *Dialogue* on Florentine

celebra doctrină a rațiunii de stat a fost formulată nu de Machiavelli în *Principele*, ci de Fr. Guicciardini în lucrarea sa mai puțin cunoscută, *Dialog despre guvernarea Florenței*, elaborată între anii 1521 – 1524, sub forma *raggione degli stati*¹⁹.

Prin Machiavelli, precursor al lui Jean Bodin, un alt teoretician celebru al statului modern secularizat, Renașterea se desparte în același timp de ideile privind întemeierea naturală a societății și de învățătura teologică. Conceptele și ordinea politică nu-și mai găsesc temeiul nici în *physis*, nici în revelație, politica nu mai este nicio însușire naturală a omului, nicio ordine instaurată în lume de măreția legii lui Dumnezeu²⁰.

Adrian Gorun, în lucrarea anterior citată ca și în *Libertatea. Concept și realitate*, împărtășește opinia lui Pierre Manent exprimată în *Istoria Intelectuală a Liberalismului și în originile Gândirii politice moderne. Machiavelli. Hobbes. Rousseau*, conform căreia proiectul lui Machiavelli este concomitent un realism politic, o descriere a realității politice și un imperativ al supunerii față de necesitate ca urmare a traducerii descrierii în precepte²¹. Realismul lui constă în exacerbarea răului pornind de la observația directă asupra factorului uman, considerat din punct de vedere politic mai sugestiv și mai real decât binele. Realismul lui Machiavelli are drept finalitate promovarea răului pentru a fi bine în cetate, schimbarea statutului binelui, el însuși fiind considerat primul maestru al suspiciunii²². În esență, binele este fundamentat în rău, pornind de la convingerea că răul este un fenomen intrinsec al fenomenului politic, ca întemeierea cetăților, schimbările de regim și conspirațiile – ultimele două frecvent întâlnite în Italia secolelor XV – XVI.

Atât pentru Leo Strauss, cât și pentru Jacques Maritain, Machiavelli a fost un adevărat „profesor al răului” care prin disocierea politicii de morală a inaugurat primul val al modernității, renunțând astfel în mod radical la tradiția politică antică și medievală fidelă priorității religiei și moralității față de valorile politicii²³.

Government, developed between 1521 - 1524, as *raggione degli Stati*¹.

By Machiavelli, Jean Bodin's precursor, another famous theorist of the modern secular state, the Renaissance is separated from both the ideas of the natural foundation of society and theological teaching. Concepts and the political order cannot be any longer found by either “*physis*” or in revelation, politics is no longer any natural human trait, nor order set up in the world by the greatness of God's law¹.

Adrian Gorun, in the work previously cited as *Freedom. Concept and Reality*, too, agrees with Pierre Manent opinion expressed in intellectual history of liberalism and the origins of modern political thinking, with Machiavelli, Hobbes, Rousseau, about the fact that Machiavelli's project is simultaneously a description of political reality and an imperative necessity of obedience to the translation described in the following precepts¹.

His realism is the exacerbation of evil from the direct observation of human factor considered in political terms as suggestive and more real than good. Machiavelli's realism has the purpose to promote evil for good in the city, changing the status of good, considered himself the first master of suspicion¹. In essence, the good is based on evil, from the belief that evil is an intrinsic phenomenon of political phenomenon, the foundation of cities, changes of regime and conspiracy – these, in the last two centuries, commonly found in Italy XV - XVI.

As for Leo Strauss and the Jacques Maritain, Machiavelli was a true "teacher of evil" which, through the dissociation of moral from policy inaugurated the first wave of modernity, thus giving up the radical political tradition of ancient and medieval age, fair to the priority of the religion and morality against the values of the policy¹.

Moreover, the ancients and especially Aristotle have emphasized the human falls through the manifestation of evil in the life of the individual and the city. The Renaissance

De altfel, anticii și în mod deosebit Aristotel au scos în evidență scăderile umanului, prin manifestarea răului în viața individului și a cetății. Filosoful renescentist nu ignoră aspectele obișnuite din viața cetății, și acceptă faptul că aici poate domni liniștea fondată pe dreptate și pe libertate. Această moralitate firească nu trebuie absolutizată pentru că ea este condiționată de imoralitatea neobișnuită. Astfel, binele nu ființează și nu se susține decât prin rău, cu alte cuvinte se poate vorbi de ceea ce Manent numește „fecunditatea răului”.²⁴

Capitolul XV din *Principele* este extrem de relevant în ceea ce privește proiectul lui Machiavelli prin declararea intenției „de a scrie lucruri folositoare pentru cei care le înțeleg, mi s-a părut că este mai potrivit să urmăresc adevărul concret al faptelor decât simpla închipuire. Căci mulți sunt aceia care și-au imaginat republici și principate pe care nimeni nu le-a văzut vreodată și nimeni nu le-a cunoscut ca existând în realitate. Într-adevăr, deosebirea este atât de mare între felul în care oamenii trăiesc și felul în care ar trebui să trăiască, încât acela care lasă la o parte ceea ce este pentru ceea ce ar trebui să fie, mai curând află cum ajung oamenii la pieire decât cum să izbutească”²⁵.

Departa de a se limita la a descrie oamenii așa cum se comportă în realitate, Machiavelli este promotorul imperativului supunerii față de necesitate, prin transformarea indicativului în imperativ conform interpretării oferite de P. Manent: „noul imperativ ordonă, în fapt, adecvarea la indicativ, urmărirea concordanței dintre trebuie și așa se întâmplă ... sfera necesității este doar o înfățișare a indicativului, nu se suprapune în întregime cu conținutul său, întrucât oamenii nu săvârșesc doar fapte pe care nu le pot evita, ci și lucruri pe care pot să le evite. Tocmai de aceea, este nevoie de noul imperativ care se dorește a fi echivalentul indicativului”²⁶.

În funcție de acest „nou indicativ” care coincide cu „noul imperativ”, Machiavelli elaborează sfaturile sale politice prin care

philosophers do not ignore common aspects of city life, and accept that there may reign peace based on justice and freedom. This natural morality should not be generalized because it is subject to unusual immorality. Thus, good cannot exist and be supported than by the bad, in other words one can speak of what Manent called "fecundity of evil"¹.

Chapter XV of *The Prince* is highly relevant in terms of Machiavelli's project by declaring the intention "to write useful things for those who understand, I found it more appropriate to seek the truth of the facts than the mere fancy. For many are those who have imagined republics and principalities that nobody has ever seen and nobody knew that there are actually. Indeed, the difference is so great between how people live and how they should live, that he who leaves aside what is for what should be, rather learns how to get people to perdition than how to succeed"¹.

Far from limited to describe the way people behave in reality, Machiavelli is the promoter of obedience to the imperative necessity by transforming the imperative call as interpretation offered by P. Manent: "new imperative orders, in fact, the adequacy of the indicative, prosecution must tally so happens ... sphere need to be called just one appearance, it does not overlap entirely with its contents, since people commit acts that cannot avoid, but also things you can avoid them"¹.

That is why the new imperative need would be an equivalent call. Based on this "new indication" that coincides with "new imperative", Machiavelli developed his political advice by forcing political action to seek a generalization of the need to always be effective and to complete successfully¹. The origins of this "new imperative" to be found in the political development of the Italian Renaissance, the multitude of principalities and republics disputed by the Church and Empire in the wars and conspiracies of the time, but also personal experience in one of the most modern states in Europe - Florence. Thus, unlike its predecessors: Platon,

forțează acțiunea politică să caute o generalizare a necesității pentru a fi întotdeauna eficientă și a se finaliza cu succes²⁷. Originile acestui „nou imperativ” se regăsesc în evoluția politică a Italiei Renascentiste, în multitudinea de principate și republici disputate de Biserică și Imperiu, în războaiele și în conspirațiile vremii dar și în experiența personală într-unul dintre cele mai moderne state ale Europei momentului – Florența. Astfel, spre deosebire de predecesorii săi: Platon, Aristotel, Polybios și Toma d’Aquino, care au calificat regimurile politice în mod dihotomic, ca pure și corupte, normative sau non – normative, autorul florentin a legitimat politicile non – normative ca inevitabile, legate de supraviețuirea într-o realitate dată. Un Principe care nu utilizează mijloace problematice atunci când este necesar pentru supraviețuire, va fi incapabil să facă binele când poate²⁸.

Abordând problematica statului dintr-o altă perspectivă și a suveranității sale în relația cu biserica și cu alte entități statale, Machiavelli nu a reușit însă să legitimizeze nicio instituție politică, dar a deschis calea acestui demers pentru Thomas Hobbes în secolul al XVII - lea. Dacă Machiavelli a legitimat scopul, Hobbes a legitimat acțiunea, ambele tipuri de legitimare având drept fundament ceea ce în limbajul moral este denumit „rău”. Ideea de frică, fundament al construcției cetății apare la ambii filosofi. Poporul înclinat la Machiavelli spre un anumit tip de „bunătate”, la Hobbes reprezintă purtătorul fundamentelor instituției politice legitime, prin nevoile fiecăruia, securitatea, pacea socială dorită²⁹. Arta politică a lui Hobbes are drept fundament ceea ce depășește orice opinie și orice model, sentimentul fricii de moarte derivat din „bellum omnium contra omnes”. Ulterior, John Locke, legitimizează proprietatea privată ca fundament al libertății și conservării individului.

Revenind la relația dintre Cetate și Biserică, atitudinea potrivnică bisericii, în consonanță cu spiritul laic al umanismului renescentist și cu tradițiile republicane ale

Aristotel and Toma’Aquino Polybios who qualified political regimes in a dichotomy, as pure and corrupt acts or non - normative, the author of Florentine policies legitimated non - normative as inevitable, related to survival in a given reality. A main problem when not using means necessary for survival, will be unable to do good where he can¹.

Approaching the issue from another perspective, state and its sovereignty in relation to church and other state entities, Machiavelli failed to justify any political institution, but opened the way for such action to Thomas Hobbes in the seventeenth century. If Machiavelli legitimated order, Hobbes has legitimized the action, both as a foundation of legitimacy with which moral language is called "bad". The idea of fear, the city, is building the foundation of both philosophers. The people inclined to Machiavelli to a certain type of "kindness", in Hobbes since he is the bearer of legitimate political institutions, foundations, and the need for each other, security, and desired social peace¹. Hobbes's political art has the foundation which exceeds any opinion or any model, feel the fear of death derived from "bellum omnium contra omnes ". Later, John Locke legitimizes private property as the foundation of freedom and individual conservation.

Turning to the relationship between the Castle and Church, hostile attitude of the church, in keeping with the secular spirit of Renaissance humanism and republican traditions of Florence, Machiavelli makes the need for empowerment of state temporal power of the clergy. Leo Strauss, Pierre Manent and Adrian Gorun explain this model to tackle the theological-political in Italy and Catholic Europe by overcoming the powers of natural, spiritual nature of the church during the disintegration of the Roman Empire because of the need for legitimating of power, situation seen during training but anachronistic national monarchical states. In the Italian states, the two "universals": Church and Empire have played for centuries

Florenței, Machiavelli formulează necesitatea emancipării statului de puterea temporală a clerului. Leo Strauss, Pierre Manent și Adrian Gorun explică acest model de abordare a problemei teologico-politice în Italia și în Europa catolică prin depășirea atribuțiilor firești, de natură spirituală ale bisericii în perioada de dezagregare a Imperiului Roman ca urmare a nevoii de legitimare a puterii, situație considerată însă anacronică în perioada formării statelor monarhice naționale. În cazul statelor italiene, cele două „universalii”: Biserica și Imperiul și-au disputat timp de secole supremația, împiedicând astfel constituirea statului unificat.

Mai mult decât în oricare dintre statele apusene, Renașterea italiană a determinat înnoirea ideii de istorie, prin raportarea la modelele antice grecești și romane care, după caz, trebuie imitate sau evitate, pentru formarea noilor structuri politice sau, a atitudinilor comportamentale. Istoria devine astfel necesară pentru teoria și practica politică, un instrument major de evaluare și acțiune. Ea nu este redusă la dimensiunea trecutului, include și prezentul, fără a-l reduce la imediatul efemer, pentru a contribui la înțelegerea, explicarea și descifrarea acțiunilor politice, necesare statului, ale indivizilor, în scopul împlinirii scopului propus³⁰. Cu alte cuvinte, ea nu este numai o formă de erudiție sau „fiică a memoriei”, într-o mai mare măsură devine „magistra vitae” prin ancorarea în transformarea dorită a colectivităților și destinelor individuale. Istoria a ceea ce a fost, a ceea ce este, numai ea poate să lumineze și să contribuie la o înțelegere justă a naturii omului, a fenomenelor puterii, a conduitei concrete, necesare pentru guvernarea și guvernarea.

Pentru a obține succesul sau a evita eșecul, trebuie să ne impregnăm de modelele vechi, „să imităm frumoasele lor acțiuni” și „minunile de înțelepciune și virtute” cuprinse în istoria regatelor și a republicilor vechi, afirma Machiavelli³¹. Republica Florentină găsește în Republica Romană, sursa și dinamismul său. Paradigma istorică nu trebuie însă să ne facă să uităm că oamenii rămân, în

the rule, otherwise hindering unified state.

More than any of the Western States, Italian Renaissance led to the renewal of the idea of history, by reference to ancient Greek and Roman models which, where appropriated, it imitated or avoided for the formation of new political structures or behavioral attitudes. The history becomes a necessary theory and a political practice, a major tool for evaluation and action. It is not reduced in size past, and this includes, without reducing the immediacy of the ephemeral, to help understand, explain and decipher the political actions required by the state or individuals to realize their intended purpose¹. In other words, it is not only a form of scholarship or "daughter of memory" To a great extent it is a "Magistra vitae" by anchoring the desired transformation of communities and individual destinies. The history of what has been of what is, can shine and contribute to a fair understanding of human nature, the phenomena of power, the actual conduct necessary for rulers and the ruled ones.

To achieve success or avoid failure, we must impregnate ourselves by old models, "to imitate their beautiful actions" and "wonders of wisdom and virtue" in the history of ancient kingdoms and republics, said Machiavelli¹. The Florentine Republic found in the Roman Republic power and dynamism. The historical paradigm does not make us forget that the people remain, in time, always the same, the world remains in the state in which it was always, there is always the same amount of good, the same amount of bad, but the good and the do nothing bad shall go through different places, different regions. A meditation on history is substituted in time by a reflection on human nature and their passions, limited by fate.

The history of *Discourses* on Livy's first decade and the Florentine histories was substituted by the philosophy of history in Prince. Thus, history was dealt with facts, occurrence, but is given insufficient rigor and accuracy, in a strong involvement of

decursul timpului, mereu aceiași, lumea se menține în aceeași stare în care a fost dintotdeauna, există mereu aceeași cantitate de bine, aceeași cantitate de rău; dar acest bine și acest rău nu fac decât să parcurgă locuri diferite, regiuni diferite. Unei meditații asupra istoriei i se substituie în timp reflecția asupra naturii oamenilor și a pasiunilor lor, limitate de soartă.

Istoricului din *Discursuri asupra primei decade a lui Titus Livius* și din *Istoriile Florentine* i s-a substituit filosoful istoriei în *Principele*. Astfel, istoria a fost abordată în mod factual, evenimential, fără a se acorda suficientă importanță rigorii și exactității, în condițiile unei implicări puternice din punct de vedere subiectiv în selectarea modelelor antice de state și conducători, pentru a le compara cu realități ale epocii sale. În *Istoriile Florentine*, conflictul dintre cele două universalii, Papalitatea și Imperiul German, soluționat temporar în 1077 la Canossa prin umilința Împăratului, a fost plasat cronologic în anul 1082.

Capcana istoriei, prin exaltarea virtuților unor personaje legendare, mitologice și reale, invocate pe tot parcursul *Principelui*, a contribuit la conturarea utopiei reînvierii gloriei romane din antichitate. Alături de închinarea la acești idoli, utopia noului Principe și inconsecvențele relației dintre Stat și Biserică constituie vulnerabilitatea proiectului machiavellian.

4. Ipostazele statului la Nicollo Machiavelli: Republica și Principatul

Problematica statului reprezintă esența gândirii politice a umanistului florentin, care a utilizat pentru prima dată termenul „stat” ca instituționalizare a puterii în lucrarea *Principele*³². Pe bună dreptate, Fr. de Sanctis l-a numit pe Machiavelli „arhitectul statului modern”, ca urmare a conceptualizării unui nou tip de stat, organizat la nivelul întregii Italii și subordonat pragmatismului în plan intern. Analizând originile liberalismului modern, Adrian Gorun îi recunoaște secretarului florentin meritul de a fi surprins caracteristicile

subjective point of view in the selection of state and leaders of ancient models, to compare with the realities of his time. The Florentine Histories, the conflict between two universalis, the papacy and the German Empire, settled temporarily in 1077 to Canossa by humility Emperor was placed chronologically in 1082.

The trap history by exalting the virtues of legendary, mythical and real figures, invoked throughout *Prince*, contributed to shaping the utopia revival of ancient Roman glory. Along with the worship of these idols, the utopia of the new *Prince* and inconsistencies relationship between State and Church are the Machiavellian project vulnerability.

4. Nicollo Machiavelli State Hypostasis: Principality and Republic

The state problem is the essence of political thinking of the Florentine humanist, who first used the term "State" as institutionalization of power in his work, *Prince*¹. Rightly, Fr. De Sanctis appointed Machiavelli as the architect of the modern state ", following the conceptualization of a new type of state, held throughout Italy and subordinated internally to pragmatism. Investigating the origins of modern liberalism, Adrian Gorun recognizes the merit of the Florentine secretary in surprising the characteristics expressed by the assertion of secular state policy, a state empty of religious content and the vicissitudes of ethics, representing politics as an activity subject to rigor: the art of governing, leading and developing states¹.

Italy accounted for historians, sociologists and philosophers, an urban nationalist area, where the territorial state has no place for the fact that Italian cities have resisted the political unity of the peninsula, which strong families such as made-Sforza one would realize¹. The living frame of the medieval and postmedieval society is made up, as written by J. Dhont, by the "regional

politicii exprimate prin afirmarea statului laic, un stat golit de conținutul religios și vicisitudinile eticii, reprezentând politica drept o activitate subordonată rigorii: arta de a governa, a conduce și dezvolta statele³³.

Italia a reprezentat, pentru istorici, sociologi și filosofi, o zonă a naționalismelor urbane, în care statul teritorial nu-și are locul pentru că orașele italiene s-au împotrivit unității politice a peninsulei, pe care familiile puternice de tipul Sforza ar fi realizat-o³⁴. Cadrul viu al societății medievale și postmedievale este, așa cum scrie J. Dhont „principatul regional, nu regatul întins și nici senioria de dimensiuni foarte mici”³⁵.

În epocă, Italia a reprezentat terenul pe care se rezolvau conflictele dintre Curia papală, Franța, Spania și Imperiul German. În acest context interesul filosofului florentin pentru geopolitică, arhitectura statului modern, armata națională și rațiunea de stat este cât se poate de firesc. Experiența lucrurilor și a oamenilor a reprezentat alături de cunoașterea istoriei temelia artei de a governa. Problema centrală din „Principele” este problema formării și consolidării statului unitar, singura salvare și pavăză a independenței și libertății³⁶.

În afara statului, privit ca organism viu nu ca entitate abstractă, nu există nimic, legea supremă este salvarea lui, ca la romani, iar principele ca personificarea a statului trebuie să-i consacre toate preocupările sale, chiar moralitatea personală. Idealul moral cel mai înalt este existența statului, binele, siguranța lui în fața căroră morală curentă, individuală și socială, nu contează, nu are nicio valoare³⁷.

Scopul politicii este acela de a crea, de a menține și de a consolida statul. Statul este astfel un organism compus sau colectiv, organism identificat cu trăire umană, cu trăirea publică. Deși a trăit într-o epocă dominată de individualism, autorul *Principelui* a subordonat totdeauna interesul individual și de grup, interesului major circumscris statului. Statul machiavelian este în acest context atât scop cât și mijloc în sine pentru cetățenii săi³⁸.

La fel de modernă este și asocierea solidarității indivizilor dintr-un stat cu

principality, not the stretched kingdom or very small Lordship”¹.

In that time, Italy was the land on resolving conflicts between papal curia, France, Spain and the German Empire. In this context the interest of Florentine philosopher for geopolitical architecture of the modern state, national army and state reason is very naturally. To experience things and people has been the foundation of the history and an art to govern. The central issue of "*Prince*" is the issue of training and strengthening the unitary state, the only salvation and shield of independence and freedom¹.

Outside the state, viewed as living organism, rather than abstract entity, there is nothing: to save him is the supreme law, as the Romans did, and the prince as the personification of the state, must devote all his concerns to it, even personal morality. The highest moral ideal is the existence of the state welfare, his safety against which the current, social and individual moral does not matter, has no value¹.

The policy goal is to create, preserve and strengthen the state. The state is thus a composite body or collectively identified with living human body, the public living. Although he lived in an age dominated by individualism, the author of *Prince* subordinated all personal and group interests to the major interest circumscribing the state. The machiavelian state is in this context both end and means in itself for its citizens¹.

As modern is the combination of solidarity of individuals in a state with their political awareness, which fosters responsibility in the conduct of their individual and collective behavior in order to ensure stability and state development. For Dante Aligheri, the state ideal was the universal monarchy of Ottoniens and Hohenstaufen, the Italian republics were compared with true "nest of rebels" as a result of conspiracies, rebellions and institutions increasingly depersonalized of their powers¹.

The that age occurred in Italy new political bodies, very different to the ones of

conștiința lor politică, care îi responsabilizează în conduita lor individuală și în comportamentul colectiv în scopul asigurării stabilității statului și al dezvoltării sale. Pentru Dante Aligheri, idealul statal l-a reprezentat monarhia universală a Ottonienilor și Hohenstaufenilor, republicile italiene fiind comparate cu adevărate „cuiburi de rebeli” ca urmare a conspirațiilor, revoltelor și instituțiilor din ce în ce mai depersonalizate de atribuțiile lor³⁹.

În Italia au apărut în epocă noi organisme politice cu totul diferite de cele din perioada premergătoare Renașterii. Valeriu Marcu numește această perioadă „timpul tiraniilor Renașterii”, create de mari condotieri și de ilustre familii aristocratice ca Visconti, Sforza, Medici, Gonzaga sau Borgia⁴⁰. Spre deosebire de Machiavelli, pentru care statul real contemporan lui și statul dorit, preconizat pentru viitor, este un stat al războiului, Erasmus din Rotterdam a fost teoreticianul politicii pacifiste, umanitariste, pe linia lui Platon, Aristotel, Toma d' Aquino. Politica nu este despărțită brutal de morală sugerându-se principelui sau popoarelor să-ți subordoneze pașnic interesele personale, egoiste, solidarității întregii omeniri.

Departate de a fi pur descriptivă, prima parte a lucrării „Principele” analizează modalitățile de constituire a statelor italiene, a celor din afara spațiului peninsular, ne înfățișează aspecte ale guvernării precum și reflecții asupra principelui, prezentat pe larg în a doua parte a lucrării. Ca și Platon sau Aristotel, una dintre problemele majore ale teoriei politice elaborate de Machiavelli a constat în descoperirea acelor instituții politice care produc cel mai bun tip de societate și de individ. Faptul că filosoful nu menționează imperiul alături de republici și principate în primul capitol, nu ne surprinde, pentru că această formă de organizare a fost străină Italiei după prăbușirea statului roman. Astfel, „toate statele, toate stăpânirile care au avut și au putere asupra oamenilor au fost și sunt fie republici, fie principate”⁴¹. Cuvântul „principato” corespunde modelului italian de

the pre-Renaissance period. Valeriu Marcu calls this period "time of Renaissance tyrannies", created by great condottiere and illustrious aristocratic families as Visconti, Sforza, Medici, Gonzaga or Borgia¹. Unlike Machiavelli, for which the real state of contemporary and desirable state, planned for the future, is a state of war, Erasmus of Rotterdam was the theorist of peaceful policy, humanitarian, on the line of Plato, Aristotle, Thomas d'Aquino. Politics is not split by the moral, suggesting to the prince or to the people to peaceably subordinate their personal interests, selfish, to the solidarity of all humanity.

Far from being purely descriptive, the first part of "*Prince*" examines the types of establishing the Italian states, those from outside the Peninsular, showing us aspects of governance and reflections on the prince, presented in detail in the second part of the paper. The fact that the philosopher does not mention the empire in the first chapter among republics and principalities is not surprising, because this form of organization was foreign to Italy after the collapse of Roman rule. Thus, "all states, all the powers which had or might have powers on humans were and are either republics or principalities"¹. The word "principato" corresponds to the Italian model of monarchy with absolutist tendencies, reduced in territorial size.

The Republic of Machiavelli was understood as a joint government as in the case of Polybios, in which all social structures exercise power to prevent abuse of one of them and the prospect of establishing a dictatorship. Freedom is in this context self governance, because it is evident only in political action. Indifference of citizens to public life precludes freedom of city life for a regime of tyranny. Therefore, freedom is a precondition for virtue and can be manifested through the free expression of thoughts and meetings as a voice of city against corruption¹. The city thus proves its vulnerability to corruption caused by internal degradation and danger of subjecting easy

monarhie cu tendințe absolutiste, redusă ca dimensiuni teritoriale .

Republica a fost înțeleasă de Machiavelli ca un guvernământ mixt ca și în cazul lui Polybios, în care toate structurile sociale exercită puterea pentru a se evita abuzurile uneia dintre ele și perspectiva instaurării unei dictaturi. Libertatea este în acest context autoguvernare pentru că se manifestă doar în acțiunea politică. Dezinteresul cetățenilor pentru viața publică exclude libertatea din viața cetății în favoarea unui regim de tiranie. În consecință, libertatea este o condiție pentru virtute și se manifestă prin posibilitatea exprimării libere a gândurilor și a întrunirilor ca o voce a cetății împotriva corupției⁴². Cetatea își dovedește astfel vulnerabilitatea prin degradarea internă provocată de corupție și pericolul unei supunerii facile din exterior.

Pledoaria pentru Republică ca formă de guvernare, longevivă și liberă apare clar formulată în *Discursuri*, spre deosebire de opțiunea în favoarea monarhiei (Principatului) dominantă în *Principalele*. Filosofi ai statului, printre care și Rousseau, au interpretat scrierile amintite într-o manieră republicană clasică, de sorginte ciceroniană, prin importanța acordată spiritului civic, legilor și binelui comun⁴³.

Mai puțin preocupat de republică ca formă statală, ca urmare a crizei instituționale, a instaurării regimurilor de tiranie și a capacității reduse de apărare, autorul și-a îndreptat atenția asupra principatului, a cărui prezentare este comparată cu „firele unei urzeli”, datorită complexității sale. Realitatea politică din Cinqueto l-a determinat să clasifice principatele italiene după modul lor de constituire, în principate ereditare, mixte și principate noi. Deși cronologic statele ereditare preced principatele mixte și cele nou formate, primele menționate nu i-au atras în mod deosebit atenția, datorită perpetuării puterii în cadrul aceleiași dinastii potrivit tradiției medievale. „Spun deci, că în statele ereditare și care s-au obișnuit cu familia principelui lor, greutățile întâmpinate în păstrarea lor sunt cu mult mai mici decât în principatele noi,

from the outside.

Pleading for the Republic as a form of government which is both longevive and free is clearly expressed in *Speeches*, unlike the choice in favor of monarchy (Principality) dominant in the *Prince*. Philosophers of the state, including Rousseau, have interpreted the mentioned writings in a classic republican manner of the Ciceronian origin, thank to the importance given to citizenship, laws and common good¹.

Less concerned about the republic as a state form, following the institutional crisis, the building schemes of tyranny and reduced capacity for defense, the author turned his attention to the principality, whose presentation is compared to "Threads of conspiracy" thank to its complexity. The political reality of Cinqueto led him to classify the Italian principalities according to their model of establishment, dividing them in hereditary, mixed and new principalities. Although chronologically preceding the mixed and newly formed states, the first mentioned hereditary states have not attracted his particular attention because of the perpetuation of power in the same tradition of the medieval dynasties. "I say then, that in the hereditary states and were they were accustomed to their prince family, the difficulties encountered in maintaining them is much lower than in the new principalities because it is enough not to get away from the way of government of ancestors and act slowly and according to needs that arise"¹, said Machiavelli.

The new principalities specific to Italy in the centuries XIV - XVI are mixed principalities formed by including to the existing state new territories and principalities as a result of the policy of conquest pursued by hereditary princes or ambitious condottiere - as specified by Milan after obtaining power by Francesco Sforza. The fact that the state is in constant dynamic as a living organism, resulting from the acceptance of change at the expense of political tradition, "because change is always

deoarece este de ajuns să nu te îndepărtezi de felul de guvernare al strămoșilor și să acționezi în același timp fără grabă și potrivit nevoilor care se ivesc"⁴⁴, afirma Machiavelli.

Principatele noi, specifice Italiei în secolele XIV – XVI sunt principatele mixte, constituite prin includerea unor teritorii noi statului deja existent, și principate în totalitate noi, ca rezultat al politicii de cuceriri promovată de principii ereditari sau condotieri ambițioși – așa cum este menționat Milano după obținerea puterii de către Francesco Sforza. Într-un principat mixt, instalarea la putere a unui nou suveran generează dificultăți de guvernare ca urmare a instabilității asociate cu abuzurile comise împotriva populației supuse. Răul de care vorbește Machiavelli în mod deosebit prin raportare la însușirile principelui devine firesc și natural. Vulnerabilitatea noii stăpâniri, a noului principe, „oricât de puternic ar fi cineva prin forța armelor lui, poate fi înlăturată numai cu ajutorul locuitorilor ei”⁴⁵. Ca exemplu este prezentat regele Franței, Ludovic XII, în dubla sa ipostază: de cuceritor al orașului Milano prin forța armelor și de înfrânt ca urmare a revoltei populației.

Pentru ca stabilitatea unui astfel de stat să fie asigurată, autorul consideră necesară înlăturarea familiei vechiului principe și menținerea organizării interne în plan legislativ și fiscal așa cum reiese din Capitolul III, p.16: „... este de ajuns ca neamul vechiului principe să se stingă, iar legile și dările să nu sufere schimbări”.

Experiența evenimentelor politice și a confruntărilor militare, poate fi sintetizată în celebra replică dată la Nantes Cardinalului de Rouen, pe care l-ar fi dorit el însuși Papă după moartea lui Alexandru VI Borgia: „căci atunci când Cardinalul de Rouen mi-a spus că italienii nu se pricep la război, eu i-am răspuns că francezii nu se pricep la politică, deoarece dacă s-ar pricepe, nu ar fi lăsat ca biserica să devină atât de puternică”⁴⁶. În finalul capitolului, desprinde idei generale pornind de la cazurile particulare și faptele individuale ca: „aceia care este cauza puterii cuiva se prăbușește el însuși;

a starting point of a change following that link and that one supports”. In a mixed principality, setting a new sovereign power created difficulties in governance, due to the instability associated with the abuses committed against the population. Machiavelli speaks about evil particularly with reference to the prince attributes becomes normal and natural. The vulnerability of the new reign, of the new prince, "however strong as anyone can be by force, he can be removed only by its inhabitants"¹. As an example is presented the King of France, Louis XII, in its twofold aspect: the conqueror of Milan defeated by force of arms and defeated following the people uprising.

For such state stability is ensured, the author considers necessary to remove the old prince and family organization and to maintain the internal law and tax as indicated in Chapter III, p. 16 : "... is enough for people to turn off the old prince and the laws and taxes do not undergo changes”.

The experience of political events and military confrontations, can be summarized in the famous reply given at Nantes by the Cardinal of Rouen, which he wished himself as Pope after the death of Pope Alexander VI Borgia, "because when the Cardinal of Rouen told me that Italians are not good at war, I replied that the French people are not skilled in policy, because they would do, they would not have allowed to the church to become so strong"¹. At the end of the chapter he highlighted general ideas from particular cases and individual acts as "one who is the reason of someone power shall collapse himself; because the power he did to the other had been brought either by cunning or by violence and both the first and the other is dangerous for one who has become strong "(Chapter III, p21). These ideas find their form in the attributes that a state leader should possess, as will be presented in detail in another chapter of the present.

A larger space in its main opera "*Prince*" is assigned to the "new

în adevăr, puterea celuilalt el a făcut-o fie prin viclenie, fie prin violență și atât una cât și cealaltă sunt primejdioase pentru cel ce a devenit puternic" (Cap. III, p21). Aceste idei le regăsim sub forma însușirilor pe care conducătorul unui stat trebuie să le posedă, așa cum vor fi prezentate pe larg într-un alt capitol al lucrării de față.

Un spațiu mai larg în principala sa operă „Principele” este alocat „Principatelor noi”, în capitolele VI, VII, VIII. Capitolul al VI-lea, apelând din nou la modele glorioase ale antichității: Moise, Cyrus, Romulus și Teseu, este dedicat principatului nou, din punct de vedere teritorial și instituțional, constituit prin intermediul armelor proprii și a propriilor însușiri nu disociază statul nou de principe.

În consecință, noul este asociat cu intervenția activă a principelui, în care introduce și criteriul valoric. În măsura în care noul este voit de principe, el va triumfa asupra împotrivilor în măsura în care nu se va impune, noul nu este în mod obligatoriu superior vechiului, dar principele nu este cu adevărat necesar în acel moment. Exemplul lui Savonarola în tendința sa de instituire a unei Republici teocratice, este semnificativ. Prin însușirile proprii și armele proprii este ridicat Francesco Sforza.

În *Capitolul VII - Despre principatele noi care se cuceresc prin armele și prin favoarea altuia*, Cesare Borgia și-a dobândit statul mulțumită situației înalte a tatălui său și l-a pierdut odată cu moartea acestuia, cu toate că a folosit toate mijloacele și a făcut tot ceea ce trebuia să facă un om înțelept și capabil care vrea să-și asigure stăpânirea în țara pe care a obținut-o prin armele și prin situația înaltă a acestuia (Capitolul VII, p. 29). Cu toate calitățile de care a dat dovadă în guvernarea Romagnei, Ducele de Valentino a pierdut statul tocmai datorită dependenței de statul bisericii, a cărui autoritate se baza mai mult pe forța excomunicării și a efectelor sale decât pe o influență politică majoră sau putere militară proprie. Transformat în adevărat simbol al cruzimii de către adversarii săi politici în mod exagerat, admirat de către Machiavelli, îi

principalities”, in Chapters VI, VII, VIII. Chapter VI, calling back to the glorious ancient models: Moses, Cyrus, Romulus and Teseu, is dedicated to the new principality, in terms of territorial and institutional set up by the weapons of their own and not dissociating the new state to the Prince.

Therefore, new active intervention is associated with Prince, which introduces a criterion value. To the extent the new is wanted by the prince, he will triumph over opposition and to the extent the new will not be imposed, it won't be compulsory superior to the old one, but the prince is not really necessary at that time. Example of Savonarola in the tendency to establishing a theocratic Republic is significant. By their characteristics and their weapons is high Francesco Sforza.

In *Chapter VII - About the new principalities which are conquered through the weapons and favor of another one*, Cesare Borgia has acquired the high position thanks to his father and lost it with the death of the last, although he used all means and did all which had to make a wise and able man who wants to ensure mastery of the land which has been obtained through weapons and its high status (Chapter VII, p. 29). With all the qualities that he proved in ruling Romagna, the Duke of Valentino lost the state just because of the dependence of the church, whose authority was based more on power of excommunication and its effects than on a major political influence and military power on its own. He became a real symbol of cruelty thank to his political opponents unduly; admired by Machiavelli, however, he was in lack of the foundation of power: "He who does not rise from the beginning the foundations could have, if he enjoys of all the necessary qualities, to rise them later, although in this case the manufacturer would have many difficulties, and the building itself would be in danger "(Chapter VII, p. 29).

For Machiavelli, there is not a form of government which is absolutely good for all places, all times and all peoples. However the

lipsește totuși fundamentul puterii: „Acela care nu înalță de la început temelile ar putea dacă are toate însușirile necesare, să le înalțe mai târziu, deși în cazul acesta constructorul ar avea multe greutăți, iar clădirea însăși ar fi în primejdie.” (Capitolul VII, p. 29)

Pentru Machiavelli, nu există o formă de guvernământ care să fie bună în mod absolut, pentru toate locurile, toate timpurile și toate popoarele. Oricât de contradictorii par cele două forme de stat, fiecare dintre ele corespunde, chiar și în evoluția aceluiași popor, unui anumit moment istoric. Formele intermediare de guvernare au fost considerate cele mai rele, datorită incapacității lor de-a garanta stabilitatea internă: „pentru monarhie și republică nu există decât o singură primejdie; pentru cea dintâi de a aluneca pe panta democrației, pentru cea de a doua de a aluneca pe panta absolutismului; guvernele intermediare sunt însă expuse la primejdia îndoită de-a înclina în același timp către democrație și absolutism - și de-aici provin cele mai multe revoluții”⁴⁷. Cel mai bun exemplu l-a reprezentat Florența, a cărei evoluție politică a pendulat între Republică și Monarhie.

Afinitățile sale republicane, influențate în mare măsură de tradițiile politice ale Romei Republicane expuse de Titus Livius și Polybios în lucrările lor, au fost transferate asupra monarhiei, considerată a fi modelul statal cel mai potrivit pentru organizarea viitoare a Italiei. De altfel, principiile sunt mai potrivite pentru a întemeia state și guvernămintele populare mai eficiente pentru conservarea lor. Așa cum deducem din *Principele*, Principatul nou, constituit ca urmare a însușirilor și a armatei proprii, nu poate fi decât echivalentul monarhiei franceze, considerată model prin dimensiunile teritoriale, structurile administrative și forța militară.

5. Concluzii

Niccolò Machiavelli este un deschizător de drumuri în știința și filosofia politicii,

two forms of state seem to be contradictory, each of them corresponds, even in the development of the same people, to a particular historical moment. Intermediate forms of government were considered the worst, due to their inability to guarantee internal stability, "for both the monarchy and republic there is only one danger, for the former to slide down the slope of democracy, the second to glide the slope to absolutism; but the interim governments are exposed to double danger to bow in the same time in front of democracy and absolutism - and here come the more revolutions¹. The best example was the Florence, whose political evolution was the one of the pendulum between Republic and Monarchy.

His Republican ties, influenced largely by the Republican political traditions of Rome exposed by Titus Livius and Polybios in their work, were transferred to the monarchy, regarded as the best state model for the future organization of Italy. Moreover, the principles are most appropriate for establishing states and people governments which enjoy of a more effective conservation. As inferred from the *Prince*, the new Principality, established as a result of assimilation and its army, can only be the equivalent of the French monarchy, considered a model thank to its territorial size, administrative structure and military force.

5. Conclusions

Niccolò Machiavelli is a pioneer in the philosophy of science and policy, thus anticipating the entire modern political thought, from Hobbes, Locke, to Rousseau, Voltaire and liberalism of the nineteenth century. Continuing the concerns of classics as regard the science of politics, the Florentine politician was also detached from its predecessors Plato and Aristotle not only by making policy in an area independent of human activity, dominated by reason, but by

anticipând astfel întreaga gândire politică modernă, de la Hobbes, Locke, la Rousseau, Voltaire și liberalismul secolului al XIX – lea. Continuând preocupările clasicilor în ceea ce privește știința politicii, omul politic florentin s-a detașat totodată de predecesorii săi Platon și Aristotel nu numai prin transformarea politicii într-un domeniu autonom al activității umane, dominat de rațiune, dar și prin modul în care s-a impus ca teoretician al statului nou, desprins de sub tutela Bisericii și a ierarhiei de ranguri dominată de legitimitatea eredității și a nobleței în sens medieval.

Pornind de la concretețea faptului politic și a caracterului uman – înclinat spre rău, pentru realizarea rațiunii de stat, Machiavelli a transformat indicativul în imperativ ca urmare a traducerii descrierii în precepte. În funcție de noul indicativ suprapus noului imperativ, au fost elaborate celebrele sfaturi politice, prin care acțiunea politică este suport al generalizării necesității, pentru a fi întotdeauna eficientă și a se concretiza în succese. Chiar și cei care în mod formal i-au blamat opera, Frederic al II-lea, Talleyrand, oameni ai bisericii – pentru care *Principele* ar fi fost scris de însuși mâna Diavolului, au fost în realitate mai machiavellici decât celebrul florentin, în sensul firesc al conceptului sau adaptat interesului personal, în funcție de conjunctură.

Ceea ce contemporanii lui Machiavelli nu au reușit să realizeze: statul secularizat, armata națională și unificarea Italiei într-un stat, au reușit promotorii Risorgimento în a doua jumătate a secolului al XIX – lea sub influența naționalismului romantic și a ideilor liberale.

Bibliografie

Braudel, Fernand - *Gramatica civilizațiilor, vol. II*, Editura Meridiane, București, 1994

Braudel, Fernand - *Mediterana și lumea mediteraneană în epoca lui Filip al II-lea*, Editura Meridiane, București, 1986, vol. III,

Braudel, Fernand - *Timpul lumii*, Editura Meridiane, București, 1989, vol. I

how it emerged as the theorist of the new state, separated from under the Church and the hierarchy of ranks dominated by hereditary legitimacy and nobility in the medieval sense.

Starting from the fact itself and human character - prone to bad, to achieve the state of reason, Machiavelli turned the indicative into imperative call of the translation described in the following precepts. Depending on the new indicative overlaid to the new imperative indication, were developed famous political advices, which are the support of the mainstream political action need to always be effective and resulting in the success. Even those who formally have blamed the work, Frederick II, Talleyrand, people of the church - for which *Prince* was written by the hand of Satan himself, were convinced in reality that the famous Florentine Machiavelli enjoyed the natural meaning of the concept of personal interest or adapted according to circumstances.

What Machiavelli's contemporaries had failed to achieve: the secular, national army and the unification of Italy in a state, managed and succeeded the promoters of Risorgimento in the second half of the nineteenth century – under the influence of the romantic nationalism and of liberal ideas.

Bibliography

Braudel, Fernand - *Grammar of Civilizations*, vol II, Ed Meridiane, Bucharest, 1994

Braudel, Fernand - *The Mediterranean and the Mediterranean world in the age of Philip II*, Ed Meridiane, Bucharest, 1986, vol III,

Braudel, Fernand - *Time world Meridiane Publishing House*, Bucharest, 1989, vol I

Burckhardt, Jacob - *Culture of the Renaissance in Italy*, Editura Minerva, vo.I, 1998

Burke, Peter - *Renaissance*, Editura All, Bucharest, 1998

Crăiuțu, Aurelian - *Praise moderation*,

- Burckhardt, Jacob- *Cultura Renașterii în Italia*, Editura Minerva, București, vol.I, 1998
- Burke, Peter - *Renașterea*, Editura All, București, 1998
- Crăiuțu, Aurelian - *Elogiul moderației*, Editura Polirom, Iași, 2006
- Delumeau, Jean - *Civilizația Renașterii*, Editura Meridiane, București, vol.I, 1995
- Fleming, William - *Arte și idei*, Editura Meridiane, București, 1983, Vol. I
- Garin, Eugenio - *Omul Renașterii*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Goodin, R., Klingemann, H.-D. - *Manual de Știință politică*, Editura Polirom, Iași, 2005
- Gorun, Adrian - *Fundamentele filosofice ale dreptului*, Editura Bibliotheca, Târgoviște
- Gorun, Adrian - *Libertatea. Concept și realitate*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2002
- Gorun, Adrian - *Puterea politică și regimurile politice*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2005
- Gorun, A., Mateiu, D., Gorun, H. - *Introducere în Știința politică. Regimurile politice. Participarea politică. Elitele politice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2003
- Machiavelli, N. - *Principele*, Editura Mondero, București, 2002
- Manent, Pierre - *Originile gândirii politice moderne. Machiavelli, Hobbes Rousseau*, Editura Nemira, București, 1998
- Marcu, Valeriu - *Machiavelli*, Editura Eminescu, București, 1993
- Negulescu, Petre, P. - *Filosofia Renașterii*, Editura Academiei Române, București, 2006
- Oțetea, Andrei - *Renașterea și Reforma*, Editura Științifică, București, 1968
- Raveica, Titus - *Istoria filosofiei moderne. Renașterea*, Editura Institutul European, Iași, 2002
- Răcoasa, Vlădescu - *Machiavelli, în Filosofia*, Editura Antet, București, 1996
- Russ, Jacqueline - *Aventura gândirii europene. O istorie a ideilor occidentale*, Editura Institutul European, Iași, 2002
- Polirom, Iași, 2006
- Delumeau, Jean - *Civilization of the Renaissance*, Publisher Meridiane, Bucharest, Vol 1995
- Fleming, William - *Arts & Ideas*, Meridiane Publishing House, 1983, Vol I
- Garin, Eugenio - *Renaissance Man*, Polirom, Iasi, 2000
- Gellner, Ernest - *The conditions of freedom. Civil society and its rivals*, Polirom, Iasi, 1998
- Goodin, R., Klingemann, H.-D. - *Handbook of Political Science*, Polirom, Iasi, 2005
- Gorun, Adrian - *Philosophical foundations of law*, Editura Bibliotheca, Targoviste
- Gorun, Adrian - *Freedom. Concept and Reality*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2002
- Gorun, Adrian - *Political power and political regimes*, Editura Bibliotheca, Targoviste, 2005
- Gorun, A., Mateiu, D., Gorun, H. - *Introduction to political science. Political regimes. Political participation. Political elites*, University Press Cluj, Cluj Napoca, 2003
- Machiavelli, N. - *Prince*, Ed Mondero, Bucharest, 2002
- Manent, Pierre - *The origins of modern political thought. Machiavelli, Hobbes Rousseau*, Nemira Publishing, Bucharest, 1998
- Marcu, Valeriu - *Machiavelli*, Eminescu, Bucharest, 1993
- Negulescu, Petre, P. - *Renaissance Philosophy*, Romanian Academy Publishing House, Bucharest, 2006
- Oțetea, Andrei - *Renaissance and Reformation*, Scientific Publishing House, Bucharest, 1968
- Raveica, Titus - *The history of modern philosophy. Renaissance*, European Institute Publishing House, Iasi, 2002
- Racoasa, Vladescu - *Machiavelli, in Philosophy*, Ed Header, Bucharest, 1996
- Russ, Jacqueline - *Aventura European mentality. A history of Western ideas*, Publisher European Institute, Iasi, 2002

- ¹ Jean Delumeau, *Civilizația Renașterii*, Editura Meridiane, București, vol.I, 1995, p. 9
- ² Jacqueline Russ, *Aventura gândirii europene. O istorie a ideilor occidentale*, Editura All, București, 2002, p. 101
- ³ Peter Burke, *Renașterea*, Editura All, București, 1997, 1997, p.9
- ⁴ *Ibidem*
- ⁵ Eugenio Garin, *Omul Renașterii*, Editura Polirom, Iași, 2000, p. 13
- ⁶ J. Burckhardt, *Cultura Renașterii în Italia*, Editura Minerva, București, vol. I, p. 18
- ⁷ Adrian Gorun, *Libertatea. Concept și realitate*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2002, p. 58.
- ⁸ William Fleming, *Arte și idei*, Editura Meridiane, București, 1983, Vol. I, p. 337
- ⁹ Titus Raveica, *Istoria filosofiei moderne. Renașterea*, Editura Institutul European, Iași, 2002, p. 37
- ¹⁰ W. Fleming, *Op.cit.*, p. 339
- ¹¹ Peter Burke, *Op.cit.*, p. 23
- ¹² Adrian Gorun, *Op.cit.*, p. 58
- ¹³ Apud Andrei Oțetea, *Renașterea și Reforma*, Editura Științifică, București, 1968, p. 34
- ¹⁴ W.Fleming, *Op.cit.*, p. 370
- ¹⁵ Eugenio Garin, *Op. cit.*, p. 9
- ¹⁶ J. Burckhardt, *Op. cit.*, Vol.1, p. 23
- ¹⁷ A. Gorun, D. Mateiu, H. Gorun, *Introducere în știința politică. Regimurile politice. Participarea politică. Elitele politice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2003, p. 34
- ¹⁸ Fernand Braudel, *Gramatica civilizațiilor, vol. II*, Editura Meridiane, București, 1994, p. 25
- ¹⁹ A. Crăiuțu, *Elogiul moderației*, Editura Polirom, Iași, 2006, p. 43
- ²⁰ Jacqueline Russ, *Op. cit.*, p. 18
- ²¹ A. Gorun, *Op. cit.*, p. 37
- ²² *Idem*, *Libertatea. Concept și realitate*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 2002, p. 60
- ²³ A. Crăiuțu, *Op. Cit.*, p. 42
- ²⁴ A. Gorun, *Op. cit.*, p. 59 – 61
- ²⁵ N. Machiavelli, *Principele*, Editura Mondero, București, 2002, p. 56
- ²⁶ P. Manent, *Originile gândirii politice moderne. Machiavelli Hobbes Rousseau*, Editura Nemira, București, 1998, p. 10
- ²⁷ A. Gorun, *Introducere în știința politică*, p.38
- ²⁸ R. Goodin, H.-D. Klingemann, *Manual de știință politică*, Editura Polirom, Iași, 2005, p. 66
- ²⁹ A. Gorun, *Libertatea concept și realitate*, p. 70
- ³⁰ Titus Raveica, *Op. cit.*, p. 170
- ³¹ *Ibidem*, p. 171
- ³² A. Gorun, *Fundamentele filosofice ale dreptului*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, p 148
- ³³ *Idem*, *Libertatea. Concept și realitate*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 2002, p. 59
- ³⁴ F. Braudel, *Timpul lumii*, Editura Meridiane, București, 1989, vol. I, p. 327
- ³⁵ *Ibidem*, p. 371
- ³⁶ Titus Raveica, *Op. cit.*, p.322
- ³⁷ Vlădescu Răcoasa, *Machiavelli, în Filosofia*, Editura Antet, București, 1996, p. 88
- ³⁸ Andrei Oțetea, *Op. cit.*, p. 45
- ³⁹ T. Raveica, *op. cit.*, p50
- ⁴⁰ Valeriu Marcu, *Machiavelli*, Editura Eminescu, București, 1993, p. 173
- ⁴¹ *Principele, Capitolul I*, p. 13
- ⁴² A. Gorun, *Libertatea. Concept și realitate*, p. 66-67
- ⁴³ A. Crăiuțu, *Op. cit.*, p. 45
- ⁴⁴ *Principele, Capitolul I*, p. 13
- ⁴⁵ *Ibidem*, p.15
- ⁴⁶ *Ibidem, Capitolul III*, p.21
- ⁴⁷ Apud P.P. Negulescu, *Op. cit.*, p. 786; fragment din *Discursul asupra reformelor de introdus în Constituția Florenței*, adresat Cardinalului de Medici

- 1 Jean Delumeau, *Civilization of the Renaissance*, Publisher Meridiane, Bucharest, Vol 1995, p. 9
- 2 Jacqueline Russ, *Adventure of European Mentality. A history of Western ideas*, Editura All, Bucharest, 2002, p. 101
- 3 Peter Burke, *The Renaissance*, Editura All, Bucharest, 1997, 1997, p.9
- 4 *Ibidem*

- 5 Eugenio Garin, *Renaissance Man*, Polirom, Iasi, 2000, p. 13
- 6 J. Burckhardt, *Renaissance Culture in Italy*, Editura Minerva, vol I, p. 18
- 7 Adrian Gorun, *Freedom. Concept and Reality*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2002, p. 58.
- 8 William Fleming, *Arts & Ideas*, Meridiane Publishing House, 1983, Vol I, p. 337
- 9 Titus Raveica, *History of modern philosophy. Renaissance*, European Institute Publishing House, Iasi, 2002, p. 37
- 10 W. Fleming, op.cit, P. 339
- 11 Peter Burke, op.cit, p. 23
- 12 Adrian Gorun, op.cit, p. 58
- 13 Apud Andrei Otetea, *Renaissance and Reformation*, Scientific Publishing House, Bucharest, 1968, p. 34
- 14 W. Fleming, op.cit, p. 370
- 15 Eugenio Garin, Op. cit, p. 9
- 16 J. Burckhardt, op. cit, Vol.1, p. 23
- 17 A. Gorun, D. Mateiu, H. Gorun, *Introduction to political science. Political regimes. Political participation. Political elites*, University Press Cluj, Cluj Napoca, 2003, p. 34
- 18 Fernand Braudel, *Grammar of Civilizations*, vol II, Ed Meridiane, Bucharest, 1994, p. 25
- 20 A. Crăiuțu, *Elogy of moderation*, Polirom, Iasi, 2006, p. 43
- 21 Jacqueline Russ, Op. cit, p. 18
- 22 A. Gorun, Op. cit, p. 37
- 23 Idem, *Freedom. Concept and Reality*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 2002, p. 60
- 24 A. Crăiuțu, Op. Cit., P. 42
- 25 A. Gorun, Op. cit, p. 59 to 61
- 26 N. Machiavelli, *Prince*, Ed Mondero, Bucharest, 2002, p. 56
- 27 P. Manenti, *Origins of modern political thought. Machiavelli Hobbes Rousseau* Nemira Publishing, Bucharest, 1998, p. 10
- 28 A. Gorun, *Introduction to political science*, p.38
- 29 R. Goodin, H.-D. Klingemann, *Handbook of political science*, Polirom, Iasi, 2005, p. 66
- 30 A. Gorun, *Freedom concept and reality*, p. 70
- 31 Titus Rave, Op. cit, p. 170
- 32 Ibidem, p. 171
- 33 A. Gorun, *Philosophical foundations of law*, Editura Bibliotheca, Targoviste, p 148
- 34 Idem, *Freedom. Concept and Reality*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 2002, p. 59
- 35 Fernand Braudel, *The Mediterranean and the Mediterranean world in the age of Philip II*, Ed Meridiane, Bucharest, 1986, vol III, p. 304
- 36 Ibidem, p. 371
- 37 Titus Raveica, Op. cit., p. 322
- 38 Vladescu Racoasa, *Machiavelli*, in *Philosophy*, Ed Header, Bucharest, 1996, p. 88
- 39 Andrei Otetea, Op. cit, p. 45
- 40 T. Raveica, op. cit., p.50
- 41 Valeriu Marcu, *Machiavelli*, Eminescu, Bucharest, 1993, p. 173
- 42 Prince, Chapter I, p. 13
- 43 A. Gorun, *Freedom. Concept and Reality*, p. 66-67
- 44 A. Crăiuțu, Op. cit, p. 45
- 45 Prince, Chapter I, p. 13
- 46 Ibidem, p.15
- 47 Ibidem, Chapter III, p. 21
- 48 Apud P.P. Negulescu, Op. cit, p. 786, excerpt from speech on reforms introduced in the Constitution of Florence, sent Cardinal de 'Medici